

פחד דוד



פרשת
יתרו

כ' שבט
תשע"ו

803

י"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי **דוד חנניה פינטו** שליט"א

בן הצדיק המלוו"ן רבי **משה אהרן פינטו** זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוו"ן רבי **חיים פינטו** זיע"א

שיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

משכיל לדוד

תמים תהיה עם ה' א-להיך

לזהות ולהכיר את חומרת הסכנה במלחמת עמלק. פעם נסעת ללאחת הערים הגדולות, ולנגד עיני נגלה בניין מרהיב ביופיו, אשר ניבנה בטכנולוגיה מתפתחת ומתקדמת תוך שימת דגש על כל השכלולים האפשריים הקיימים בתחום. כעבור זמן מה יצא לי לעבור במקום זה פעם נוספת, ונוכחתי לראות שהבניין עדיין מצוי בשלבי בנייה ומלאכתו לא הסתיימה. וכשהבחנתי בזאת עלתה בראשי המחשבה שבימים עברו היו נוהגים לבנות בניינים פשוטים ולא מתוחכמים ולכן בנייתם הסתיימה באופן מהיר והאנושות יכולה היתה להנות מהם, אך כיום מרוב שהקבלנים מנסים לשלל את הבניה ולבנותה בתחכום רב לא פעם יוצא שכרם בהפסדם עד שלא מצליחים הם להשלים את מלאכתם.

וזהו למעשה משל על כל המציאות של עם ישראל וקיומו בעולם. נאמר (דברים יח, יג) "תמים תהיה עם ה' א-להיך", ומשמע שיש לעבוד את ה' בפשטות ובנאמנות מבלי להתחכם ולשאול שאלות, אלא רק משום שזהו ציווי הבורא. העם העמלקי בידעו שבני ישראל יכולים להיות נאמנים לקב"ה רק על ידי אמונה פשוטה חיפש היאך יוכל לקר את אמונתם זו ולכן התחיל לנטוע בליבם ספקות ושאלות, וכך בצורה מתוחכמת זו גרמו לבני ישראל לשאול שאלות עד ששאלותיהם הובילו אותם לבנות את העגל אשר נזכר לעם ישראל לדיראון עולם.

פעמים רבות כאשר אני עורך קבלת קהל, מגיעים אלי אנשים רחוקים משמירת תורה ומצוות ומבקשים ברכה על עניין מסוים הטורד את מנוחתם. בדרך כלל לפני שאני מברך את העומד לפני אני מבקש ממנו לקבל על עצמו קבלה כלשהי על מנת שיהא ראוי שהברכה תחול עליו ותתקיים בו. יש מן האנשים השומעים לבקשתי ומיד מקבלים על עצמם להתחזק בדבר הדורש חיזוק, כגון קביעת עיתים לתורה, לבישת ציצית, הנחת תפילין וכדומה, וכן כיסוי ראש, לבוש צנוע ושמירת טהרת המשפחה. לעומת זאת ישנם כאלה המנסים להתחכם איתי ומקשים לפני: מה התועלת לקבל קבלה פשוטה? והם מנסים בכל דרך לנתק את הקשר בין הברכה שאני עומד לברכם לבין הצורך שלהם להתחזק. כמו כן ישנם אנשים שלאחר שאני גומר לברכם הם אינן עונים אמן אלא תולים בי עיניים שואלות כאילו רוצים לומר לי "וכי כל זה מה שיש לך להציע", ומתוך מבטם אני מבין שברצונם לומר לי לפעול איזו פעולה ממשית על מנת שיושעו. ולאותם אנשים ברצוני לומר שכאשר אדם מאמין בברכה ובכוח הסגולי שלה אזי שלברכה יש יכולת לחול עליו ולהתקיים בו, אך כאשר לאדם חסרה האמונה הפשוטה והוא מנסה כדרך העמלקים להתחכם בכל דרך אפשרית, אזי ברור הוא שהברכה לא תוכל לשרות עליו ולא תביא לו כל תועלת.

והנה יתרו שהכיר במעלת האמונה הפשוטה והבין שההתחכמות עם הקב"ה טומנת בחובה הרס רב, מיהר לחבור אל העם היהודי ולדבוק בו ובהצטרפותו לעם ישראל הסיר מעליהם את השאלות והספקות והשיב להם את האמונה הפשוטה בבורא יתברך.

"וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלוהים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים." (שמות יח, א)

ואיזו שמועה שמע יתרו ובא?

אומר רש"י: "קריעת ים סוף ומלחמת עמלק".

וקשה הדבר עד מאוד, מפני מה לא כתב רש"י שיתרו בא לעם ישראל מתוך שמעו על ניסי מלחמת מצרים. מדוע דוקא מלחמת עמלק היא זו שעוררה אותו לחבור אל העם היהודי?!

וחשבתי שכל המהות של מלחמת עמלק בישראל היתה לקרר אותם בירת שמים ולבטל את נאמנותם לבוראם על ידי הכנסת ספקות בליבם. לעומת זאת רצונם של המצריים היה להרוג את עם ישראל מבחינה פיזית, על ידי שהטילו עליהם עול ושעבוד וכך היו מתמעטים ישראל וכלים מאליהם. לעומת כן העמלקים לא חיפשו להשמיד את עם ישראל מבחינה מספרית וכמותית, אלא כל רצונם ומגמתם היה להרגם מן הפן הרוחני ולנתקם מהקב"ה.

והנה מצינו שבזמן שמצרים רדפו אחרי בני ישראל במדבר, הם מיהרו לצעוק אל ה' שיושיעם כפי הנאמר (שמות יד, ז) "והנה מצרים נוסע אחריהם וייראו מאוד ויצעקו בני ישראל אל ה'". ומנגד כאשר העמלקים פתחו במלחמה רוחנית כנגד עם ישראל, לא מצינו שהעם פונה בצעקה אל ה' אלוקיו שיושיעם מציפורני העמלקים.

ונראה שהחילוק בין תגובת עם ישראל למלחמה עם המצרים, לבין תגובתם למלחמת עמלק, נעוץ בכך שכאשר עם ישראל נוכח לראות שהמצרים קרבים אליהם וחרבות שלופות בידם - מיד חשו בסכנה קיומית ולכן צעקו אל ה' שיושיעם. אך העמלקים לעומת זאת לא באו להילחם עם בני ישראל בחרבות שלופות, אלא מלחמתם היתה שקטה והרסנית מתוך כך שקיררו את אמונתם וזרעו ספקות בליבם. והיות ועם ישראל לא זיהה את הסכנה מצד העם העמלקי ולא הכירו בכך שהם למעשה מצויים במלחמה איתם, לפיכך לא פנו אל הקב"ה בתפילה ובקשה שיושיעם מיד העמלקים.

ומצינו שמלחמת עמלק בעם ישראל היתה קשה ומסוכנת פי כמה וכמה ממלחמת מצרים, שהרי במלחמת מצרים הקב"ה נלחם להם ובני ישראל כלל לא נלחמו, אך במלחמת עמלק בני ישראל עצמם היו צריכים להילחם. והנה העמלקים במלחמתם זו הצליחו לפגום בשלמות שמו וכיסאו של ה' כפי הנאמר "כי יד על כס י"ה", כס נאמר ולא כסא. וכן שמו של הקב"ה חצוי היות ורק לעתיד לבוא יושלמו שמו וכיסאו של ה' יתברך על ידי מיגור והשמדת העמלקים.

והנה יתרו כהן מדין שהצליח לרדת לשורש הסכנה וחש את חומרת מעשיהם של העמלקים, מתוך שהכיר בסכנה המצויה בקרירות עמלק ובספקות שנטעו בלב עם ישראל, הגיע להכרה בה' יתברך והצטרף לבני ישראל ולפיכך מצינו שיתרו בא לעם ישראל בשל שמועת מלחמת עמלק ולא בשל שמועת מלחמת מצרים. משום שהוא היה הראשון



ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

16:53 | 16:39 | 16:49 | 16:34 **הדלקת נרות**

17:52 | 17:49 | 17:51 | 17:49 **מוצאי שבת**

18:29 | 18:25 | 18:25 | 18:28 **רבינו תם**



הילולא דצדיקיא

כ - רבי עובדיה הדאיה
מח"ס 'שכיל עבדי'

כא - רבי יהודה זאב סגל
ראש ישיבת מנצ'סטר

כב - רבי מנחם מנדל
'השרף מקוצק'

כג - רבי יעקב חיים ישראל
אלפייא

כד - רבי שאול הלוי מורטירה
אב"ד אמסטרדם

כה - רבי ישראל ליפקין מסלנט
מיסד תנועת המוסר

כו - רבי יוסף בירדגו
מח"ס 'שופריה דיוסף'

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל
ישלח הודעה: p@hpinto.org.il



במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפקנסו של מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

ימיו כצל עובר

מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד פינטו שליט"א בצדקותו הרבה זוכה להקריב את כל חייו ושעותיו למען עם ישראל בכלל, ולמען מטרת זיכוי הרבים בפרט. לעיתים רבות הוא גולה ממקום למקום, חוצה בדרכו יבשות וימים, ואינו מהסס לנדוד מעיר לעיר וממדינה למדינה.

את כל השעות שמו"ר נמצא בדרכים, הוא ממלא בלימוד תורה ובכתיבת חידושי תורה. והעיד על עצמו שכאשר הוא עסוק בתורה במשך זמן הנסיעה, אזי אפילו טיסה ארוכה מאד, שנמשכת שעות רבות – עוברת עליו במהירות ונדמית בעיניו כאילו נמשכה רק שעה קלה.

מדרכיו אלו של מו"ר ניתן ללמוד לימוד גדול.

כאשר יהודי עסוק בעניין שמענג אותו והוא נהנה ממנו – אזי משך הזמן שהוקדש לאותו עיסוק חולף עליו במהירות רבה. אולם כאשר העיסוק בדבר מסוים נעשה בעל כורחו של האדם – אזי כל רגע שחולף נדמה בעיניו כנצח.

כן הדבר בעיסוק בדברי תורה, בתפילה ובמעשים טובים. כאשר מעשים אלו נעשים באופן הראוי מתוך אהבת ה', אזי משך זמן העיסוק בהם חולף עובר במהירות. וכשהם נעשים ללא רצון ומתוך טורח גדול – הם נמשכים על פני זמן מרובה. על כן ראוי לכל יהודי לעבוד את בוראו מתוך שמחה, הנאה וקרבה לה' יתברך.

לפנינו שתי אנקדוטות שכתב מו"ר שליט"א בענין זה:

באחד מימי הקבלת קהל בא לפניי יהודי אשר בעיותיו היו רבות וקשות. הוא ביקש ממני טובות גדולות, ברכות לא מעטות, ובנוסף הפציר בי שאתפלל עליו לברכה ולהצלחה ועוד ועוד.

לאחר שנעניתי לבקשותיו המרובות הצעתי ליהודי להיכנס לשיעור תורה בישיבה, שיעור קצר שכל אורכו כחצי שעה. אך הוא סרב להצעתי ולא הסכים להיכנס לשיעור, ואמר בזלזול שהשיעור אינו מעניין אותו כלל.

כששמעתי את דבריו המזלזלים הוכחתי אותו ואמרתי לו: "הרי באת אלי וסיפרת לי על כל צרותיך ובעיותיך, אחר כך ביקשת ממני בקשות רבות וברכות לכל דבר ועניין, ואני השקעתי מזמני היקר בעבורך והתפללתי עליך ללא כל תמורה. גם הקב"ה שהינו מלך מלכי המלכים גומל איתך חסדים מרובים בכל יום מבלי שידרוש על כך מאומה. ואתה מה?"

אתה מסרב להקדיש לקב"ה שלושים דקות מזמנך! מהזמן שלמעשה הוא של הקב"ה והוא יכול ליטול ממך את נשמתך בכל רגע, אפילו מבלי לשאול את דעתך על כך.

כבר אמרו חכמינו זכרונם לברכה: "תן לו משלו שאתה ושלך שלו" (אבות ג, ז). וכוונתם בדבריהם שכל מה שאנו נותנים כביכול לקב"ה – הרי זה משלו, וכל כוחותינו ויכולותינו באים ממנו יתברך כדי שנעבוד אותו באהבה כל הימים.

לך בכוח זה שניתן לך במתנת חינוך מהבורא והיה תמים עימו, כדי שהוא יפתח לך שערי

שמים ויוסיף וייתן לך מאוצרותיו שפע בריאות, פרנסה וברכה וכל טוב כאשר ביקשת".

דקה אחת בלבד

באחד הימים בהם הגיתי בדברי התורה בבית המדרש בליאון, הגיע למקום מכר שלי. כיון שהוא כבר נכנס לתוככי בית המדרש – ביקשתי ממנו שיתעכב מעט וישאר ללמוד איתי. אך הוא סירב ואמר: "צר לי הרב, אין לי זמן להתעכב כאן אפילו דקה אחת!"

"מה תוכל להספיק לעשות בדקה אחת?" שאלתי אותו.

והוא השיב: "דקה אחת? דקה אחת של שיחת טלפון למשל מספיקה כדי לסגור עסקאות שלמות ולהביא לרווחים עצומים!"

"נכון מאד" אמרתי לו, "דקת שיחה מסוגלת להביא רווחים עצומים, אך באותה מידה היא עלולה לגרום הפסדים מרובים!"

כיון שראיתי שמכרי מקשיב לי, התחלתי לספר לו סיפור מעשה, ואחרי דקה של סיפור עצרתי. מובן שמכרי ביקש שאמשיך בסיפורי, וברוך ה' תוך כדי שמיעת הדברים לבו נמשך ללימוד התורה.

כיום יהודי זה קובע עיתים לתורה, ומידי יום הוא מקדיש חצי מזמנו ללימוד התורה. בלימודו הוא עושה חיל גדול, וזוכה לכון לקושיותיהם ולתירוציהם של גדולי המפרשים.

כל זאת בזכות הרגעים הבודדים שבהם הוא ספג קדושה בשעותיו בית המדרש.



בטוב טעם

טעמי מנהגי ישראל

לפני הקידוש בליל שבת קודש נוהגין לומר את המזמור 'אשת חיל מי ימצא' מתוך ספר משלי.

והטעם לכך, על פי דברי רבי שמעון בר יוחאי במדרש; אמרה שבת לפני הקדוש ברוך הוא; רבונו של עולם! לכולן יש בן זוג ולי אין בן זוג. אמר לה הקדוש ברוך הוא; כנסת ישראל היא בן זוגך.

ועוד יש במזמור זה דברי שבח לעקרת הבית שהיא זו שטרחה והכינה את כל מאכלי השבת.

ועוד טעם אמרו ששבח מזמור זה מרמז לתורה הקדושה, כי המילה 'חיל' בגימטריא 'מח' כנגד ארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם, והתורה ניתנה בשבת. לכן מזמרים דברי שבח אלו בליל שבת קודש.

במרה מפטירין



הפטרת השבוע:

"בשנת מות המלך עזיהו". (ישעיהו ו)

הקשר לפרשה: בהפטרה מתואר ענין גילוי השכינה הקדושה בבית הבחירה בירושלים, שזהו מענין המתואר בפרשה על גילוי השכינה לעיני כל ישראל במעמד הר סיני ומתן תורה.



נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

להישמר מחברה רעה

המסכסך בלשון הרע ורכילות שלו בין אנשים אהובים ועושה ביניהם מחלוקת, חס ושלו, הוא מתנועב עבור זה לפני ה', וקשה עון הזה יותר מעון גאווה ושקר ושפיכת דם נקי וכו', כמו שכתוב במשלי (ו. טז) "שש הנה שנה ה' ושבע תועבת נפשו; עינים רמות לשון שקר וידים שפכות דם נקי וגו'; ומשלח מדנים בין אחים", ואמרו חז"ל דזו היא השביעית הקשה שבכלן.

ויותר מזה מצינו במדרש, שאין הקדוש ברוך הוא רוצה להשתתף כלל עם בעל לשון הרע להציל אותו מצרותיו. ואין שום עצה לאדם, רק שינצור לשונו מרע וגם יטמין תמיד את עצמו מלישב בחבורת אנשים המדברים דברי גנאי מחבריהם.

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א



זכירת החטאים מביאה התחדשות

"וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה א-להים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את בני ישראל ממצרים". (שמות יח, א)

יש להקשות מדוע הזכירה התורה את תוארו בעבר, ככהן מדין. והרי פירושו כהן לעבודה זרה. והרי יש כלל שאין מזכירים לבעל תשובה את חטאיו.

וביותר שהמשיכה התורה לכתוב חותן משה לשבת, אחרי גנאי זה. וגם למשה רבנו הוא בזיון שמזכירים את שמו ביחד עם שם חותנו שהיה עובד עבודה זרה.

הנה כתוב (תהלים נא, ה) "וחטאתי נגדי תמיד". וצריך ביאור מדוע צריך החוטא שיזכור את החטא לנגד עיניו?

ונראה שהוא בכדי שזכירת החטא תדחוף אותו ותדרבן אותו לחטוף עוד תורה ומצוות, להתרחק מהחטא ולתקנו. וזהו התחדשות, שמתרחק הבעל תשובה בכל יום יותר ויותר מהחטא שחטא בו.

וכך היה אצל יתרו, שזכר את העובדה שהיה בעבר כהן לעבודה זרה, וכמו שכתבו חז"ל (מכילתא יתרו א) שלא הניח עבודה זרה שלא עבד אותה. ואדברה זה נותן לו כוח ומוטיבציה להתחדש ביתר שאת בתורה ובמצוות. וזה מונח בתואר כהן מדין, וזהו שבחו, שבכך העלה את עצמו דרגה אחר דרגה. ולכן מסיבה זו הזכירה התורה שהיה חותנו של משה ולשבח אותו בזוה. ולמשה רבנו אין שום הקפדה וגנאי שיהיה שמו של יתרו מתייחס אל שמו.

ומעשה שפגשתי בעל תשובה שסיפר לי שמנסה כל הזמן למחוק מתודעתו את עברו וחטאיו, ובעת שעושה כך מיד מדרדר ונופל, ואדברה כשזוכר את עברו ותקופת היותו חוטא עולה ומתעלה. והוא כדברים שכתבנו שזכירת החטא מקדמת את האדם ומעלה אותו.

ויש עוד טעם בזכירת החטא, על פי מה שהמשיל רבי ישראל מסלנט זיע"א, שאדם שהפסיד ולא אכל ארוחה אחת, לעולם לא יוכל להשלימה. כי אם הפסיד לדוגמא ארוחת הערב, כשיגיע הבוקר לא יאכל שתי סעודות, כי לאחר סעודה אחת כבר ישבע וכן הלאה, לעולם לא יצליח למלא את חללה של הארוחה.

וכן הוא בעובר עבירה, שלעולם לא יצליח לתקן ולהשלים את שעת העבירה. כי למשל אם ביטל את סדר הבוקר ולא למד, לא יוכל לומר שישלים בערב. כי יאמרו לו משמים שאם מסוגל ללמוד גם בערב, היה חייב ללמוד בערב גם ללא תמורת הסדר בוקר שהפסיד. ונמצא שלעולם לא יוכל להשלים. ורק על ידי הצער שיש לו בזכרו את החטא ומצטער, זה עולה לו לתיקון ולהשלמה.

ויש לומר באופן נוסף מדוע התורה קראה ליתרו "כהן מדין", שהנה הכהנים קדושים הם. וזה רמז בתואר כהן. כשנחלק את המילה כהן לשני חלקים, 'כה' לחוד, ו'ני' לחוד, נמצא כה בגימטריא עם הכולל כנגד כו שהוא שם ה-ו-י-ה. ואות ן כנגד חמישים שערי קדושה. ועל כל הכהנים קדושים, כי הם כהנים לה' כנגד שערי קדושה והם מבטלים את הנו"ן שערי טומאה. ויתרו היה בתחילה כהן לעבודה זרה, כי היה במ"ט שערי טומאה. וכשחזר והתגייר הפך את עצמו בתוארו כהן לנו"ן שערי קדושה ונהיה כהן לה'. ועל כן נזכר בתוארו הראשון "כהן מדין". כלומר שלמרות שיתרו היה כהן מדין לעבודה זרה הרי שהוא עכשיו בבחינת כהן לעבודה ה' שנתן אל לבו להיות עובד רק את ה' יתברך בכל ליבו.



אמרי שפר

מדרשי חז"ל על פרשת השבוע

יש עתיד

"וישמע יתרו כהן מדין חתן משה". (שמות יח, א)

הדא הוא דכתיב (קהלת י"א) "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו". וכי בני אדם שוטים הם שנותנין לחמם על פני המים? ועל מי אמר? על יתרו שנתן לחמו למשה שנאמר "קראן לו ויאכל לחם", וזהו "שלח לחמך על פני המים" - זה משה שנאמר "כי מן המים משיתיהו".
למה? "כי ברוב הימים תמצאנו" - ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה.. ("שמות רבה")

הפסיד את הנחמה

"וישלח משה את חתנו". (שמות יח, כז)

מכאן שכל המצטער בצער צבור זוכה ורואה בנחמת ציבור. ויתרו לא היה בצער ציבור, לזה בנחמתו. ואיזו נחמה? זו מתן תורה, ולכך משה שלח את חותנו. ("מדרש אגדה")

רפואת התורה

"ממלכת כהנים וגוי קדוש". (שמות יט, ו)

אמר הקדוש ברוך הוא; אין מכה שאין לה רפואה. אם מבקש אתה שלא יגיע לגופך צרה - עסוק בתורה שהיא רפואה לכל הגוף.
לראש מנין שנאמר "תתן לראשך לויית חן".
ללב מנין שנאמר "כתבם על לוח לבך".
לגרגרת מנין שנאמר "וענקים לגרגרותיך".
לידים מנין שנאמר "והיו לאות על ידך".
לטבור מנין שנאמר "רפאות תהי לשרך".
לכל העצמות מנין שנאמר "ושקוי לעצמותיך".
אמר רבי יהושע בן לוי; כבר עשה הקדוש ברוך הוא מעין דוגמא זו בשעת מתן תורה. כשיצאו ישראל ממצרים היו בהן בעלי מומין מעבודת פרח שהיו עושין בטיט ובלבנים והיתה האבן נופלת עליו מן הבנין ושוברת ידו וקוטעה את רגלו, אמר הקדוש ברוך הוא אינו דין שאתן את תורתך לבעלי מומין.
מה עשה? רמז למלאכי השרת וירדו ורפאו אותן.
ומנין שלא היה בהן סומין? שנאמר "וכל העם רואים את הקולות".
ומנין שלא היו בהן חרשין? שאמרו "נשמע".
ומנין שלא היו בהן גדמין? שאמרו "נעשה".
ומנין שלא היה בהן חגרין? דכתיב "ויתיצבו בתחתית ההר".

("מדרש תנחומא")

מקיימים בטרם שומעים

"כל אשר דבר ה' נעשה". (שמות יט, ח)

ראוי היה לומר נשמע ונעשה! אלא אמרו ישראל להקב"ה; רבון כל העולמים, עד שלא שמענום קיימנום. **אנכי** קיים יעקב שנאמר ויאמר יעקב אל ביתו וגו' הסירו את אלהי הנכר. **לא תשא** קיים אברהם שנאמר הרימותי ידי אל ה'. **זכור** קיים יוסף שנאמר וטבוח טבח והכן. **כבד** קיים יצחק כשנעקד על גבי המזבח. **לא תרצח** קיים יהודה מה בצע כי נהרוג את אחינו. **לא תנאף** קיים יוסף באשת פוטיפרע. **לא תגנוב** קיימו השבטים ואיך נגנוב מבית אדוניך כסף או זהב. **לא תענה** קיים אברהם שהעיד לכל באי עולם שאתה רבון כל המעשים אף הוא קיים **לא תחמוד** עם מחוט ועד שרוך נעל.

("ילקוט שמעוני")

ברכת העושר

"על כן ברך ה' את יום השבת". (שמות כ, יא)

במה בירכו? במזונותיו ובסעודותו, שכך אמר הקדוש ברוך הוא בני הלוא עלי ואני פורע. ומעשה בקצב אחד והיה מנהגו כך שכל בהמה טובה שהיה מוצא היה מניחנה לכבוד שבת, למחר היה מוצא יותר טובה הימנה, היה אוכל את הראשונה ומניח את השנייה, נמצא שבזכות שבת עבר כל ימיו בטוב, וסופו זכה. שהיה לו שלחן וקערות וכפות זהב טהור. ("מדרש אגדה")

פרקים במסכת חינוך הבנים



פלגי מים

שיושב מעבר לשולחן; המבט משוחזר, הראיה מעוותת את החושים הדקים של בינת הלב, ומעכירה את קור ההיגיון הישר והבריא. ומה שנדרש לעשות בשעה שכזו, להביא את הדברים בפני מי שהוא גדול בחכמה ובריאת ה', בפני מי שהוא חף משיקולים אישיים, זה שיכול לשפוט את הנושא במשקל שכלו והיגיון לבבו והוא זה שיכריע את הענין ויכוון אותנו בסיעתא דשמיא לדרך הנכונה.

דא עקא שהבושה מצביה בפנינו מחסום רגשי והיא גם מונעת עזרה חיונית. הורים מתביישים לגלות בפני זרים כי בין כתלי ביתם לא הכל נראה וורוד כפי שמצטייר, ולא הכול 'דופק' בבית. ההורים מתביישים לגלות מה שנדמה לנו כמצב של חולשה, שכביכול אין ביכולתם להתמודד איתו.

הדברים אמורים ככלל, לגבי מגוון של תהיות ובעיות שאדם מתקשה להתמודד עמן, ומפני טעויות יסוד ושיקולים קטנוניים ולא נכונים, אינו ניגש להתייעץ עם אחרים כאלו שיכולים להיות לו לעזר. אם זה לענין שלום הבית, ואם לעניינינו בסוגיית חינוך הבנים.

ולסיום הפרק הנוכחי חובה עלינו לציין נקודה חשובה:

איש חינוך יכול לעזור לנו ההורים ולסייע במציאת עצה ותבונה, אך אינו מסוגל להוות כתחליף למערכת היחסים של הורים וילדים. לעידודם של ההורים - אין תחליף. לחיך אמיתי שמגלה את האהבה הפנימית היוקדת בלב האב והאם - אין שני לו, והוא עדיף פי כמה אלפי מונים מחיוכם וחיוכם של כל חכמי תבל.

כאן הוא ברור וחד; אדם העומד מחוץ לבית האסורים, יש בכוחו לפרוץ את דלת האסיר ולהוציאו לחופשי מכליו. אך לעומת זאת כאשר הוא עצמו כלוא וסגור מבפנים, אין כוח עומד לו להתיר את עצמו.

זהו המצב שאליו נקלעים הורים לילדים כשמפני כל מיני סיבות הם נגררים ונדחקים לפינות שכולאות אותם מאחורי סורג וברית. הם זקוקים אפוא לעצה ממקום אחר, כמו למשל מאיש חינוך מיומן. הנגיעה שלהם לענין, כמו עצם המחשבה וההרגשה שהבעיה היא שלהם בתוך הבית פנימה, מנטרלת את כושר החשיבה ומגבילה את יכולתם לפעול ולהגיב בצורה מושכלת.

גם כאן יש לנו כלל ברזל שאותו קבעו חז"ל שבכל הנוגע להחלטות וזיכור השיקולים במאזני החכמה וההיגיון הצרוף, אזי הראיה האישית והמבט הישר מתערפלים והם מעכירים את שדה הראיה והכושר השיפוטי. (בלשון הלועזים אנו מכירים את המושגים הדומים; ראה סובייקטיבית וראיה אובייקטיבית).

תובנה זו הביאה את חכמי ישראל לקביעה ההלכתית ש"אין אדם רואה מומין לעצמו". כשהשכל האנושי עומד בפני החלטה שתוצאותיה נודעות לו במישור האישי, ובמקרה זה כשהוא צריך להכריע אם אכן לבהמתו יש בה מום אם לאו, הרי הוא נוגע בדבר ומכיון שכן כושר השיפוט מתערפל ובכוחו לשנות את הלך המחשבה וההיגיון הצרוף.

זהו אפוא הלך המחשבה שצריכה ללוות אותנו כהורים וכמתחנכים. כשהנזון הוא קרוב לליבנו, כשהבעיה היא אישית ולא של משהו זר

בשעה זו שאנו מחזיקים את הגליון השבועי בידנו וקוראים את המדור הנפלא 'פלגי מים', משמע שאנו נמצאים במסלול הנכון; הנה כבר אנו מצייתים לעצתו הנפלאה של בעל הפלא יועץ שאותו ציטטנו בשבוע שעבר ש"כל אדם צריך להיות לו הנהגה טובה לידע להתנהג עם בניו הקטנים ועם בניו הגדולים ועם אשתו ועם משרתיו. וגדר לדבר להיות שומע לעצה כי מרבה עצה מרבה חכמה ותשועה ברוב יועץ. וגדר שני להיות מתון מתון חושב מחשבות לראות את הנולד ופנה לכל הצדדין לראות איזוהי דרך ישרה שיבור לו באופן שלא תצא תקלה ולא שום דבר שאינו מתוקן".

העיקרון החשוב שעליו כותב בעל הפלא יועץ שהגדר להנהגה טובה שתהיה לאדם עם בניו "להיות שומע לעצה", מצוי בדברי חז"ל שהכירו היטב את נפש האדם ויכולותיו והם קבעו ש"אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים".

המושג 'בית האסורים' אולי נכתב כמשל, כמטאפורה, ואין הכוונה דווקא לבתי הכלא שאנו מכירים בשלטון המקומי. אך בכל זאת המסר

אנשי אמונה

אורחות חיים מתוך הספר "אנשי אמונה" לתולדות צדיקי משפחת פינטו זיע"א

ר' אברהם מויאל נסע באוטובוס וברשותו כמה ארגזים מלאים במטבע זר. מספר אנשים שקינאו בו, הלשינו למשטרה שהוא מחזיק במטבע זר האסור להחזיקו, והוא עומד להגיע למוגאדור עם חמשה ארגזים מלאים בכסף.

דבר ההלשנה הגיעה לאזניו של ר' אברהם, ובצעד נועז הוא עזב את כל הכסף, ירד מהאוטובוס וברח לנפשו. למוגאדור הוא הגיע בדרך מסתורית, וכך הוא לא נתפס.

לביתיים האוטובוס הגיע לתחנה הסופית שלו במוגאדור, ור' אברהם ניסה את מזלו לאחר שנשא תפילה להצלחתו, בזכותו של הצדיק רבי חיים פינטו זיע"א, אולי יצליח למצוא שוב את הארגזים עם כל כספו, על אף שיער שמן הסתם הגויים, נוסעי האוטובוס כבר לקחו את כל האוצר.

מה גם שכפי שהיה נהוג, פועלי הנקיון היו עולים לאוטובוס בתחנה הסופית ומנקים אותו היטב, כדי להכינו עבור הנסיעה הבאה. לכן ר' אברהם שיער בדעתו, שבוודאי פועלי הנקיון לקחו לעצמם את הארגזים עם הכסף שלו.

ולמרות זאת, הוא ניסה את מזלו. הוא הגיע אל התחנה הסופית, והבחין בפועלים המנקים את האוטובוס. לשאלתו האם כבר ניקו בתוך האוטובוס? השיב הפועל בחיוב.

ר' אברהם לא התיאש. הוא פנה אל העובד ושאל אותו "האם אני יכול לעלות לרגע לאוטובוס? שכחתי שם משהו!"

"מה שכחתי? - שאל העובד - והרי כבר ניקינו את האוטובוס ולא נשאר בפנים שום חפץ!"

ר' אברהם עלה בכל זאת.

כשנכנס לאוטובוס הוא נדהם. חמשת הארגזים נחו בתוך האוטובוס באותו מקום בו הניח אותם, כשאף אחד לא נגע בהם. הפועלים ניקו ביסודיות את האוטובוס, ואת הארגזים המלאים בכסף הם פשוט לא ראו. נתקיים לטובתו מאמר הכתוב "עינים להם ולא יראו"...

ר' אברהם ירד מהאוטובוס, וביקש מהפועלים לעזור לו לשאת את כל הארגזים אל מכוניתו שעמדה בסמוך.

אחד מהפועלים התפלא: כיצד לא ראינו את הארגזים הללו? הרי ניקינו את האוטובוס, וכיצד לא ראינו את הארגזים?

אברהם השיב להם בנימת בטחון:

"בוודאי אתם לא יכולתם לראות את הארגזים הללו, כיון שהתפללתי כי בזכות הצדיק רבי חיים פינטו אף אחד לא יגע בארגזים, וכל הכסף יחזור אלי במלואו. הארגזים הללו הם הפרנסה שלי, והשבח לאל שרכושי חזר אלי במלואו".